

Gnister!

Parolen om å nekte arbeidstjeneste står ved makt og skal følges.

Mann og mann imellom kan en møte innverninger en så det reiser seg så mange vanskeligheter for den ungo, at man ikke vet "hvor parolen kommer fra" (!) osv. - En ting er sikkert når det gjelder parolen om å boikotte AF; den er enstemmig. Det har ikke hevet seg en röst mot parolen, og ingen kan etterpå umuligelig seg med at han eller hun ikke visste noe om den. - Når det gjelder alle de problemer som reiser seg for de utskrevne har vi før pekt på hvordan man i hvert fall i noen grad kan avhjelpe dem. Selv om vanskelighetene likevel kan bli store, så bør vi huske en ting: Vi er i krig. Vi har hatt tap også herhjemme, og mange av de beste og modigste er falt men våre tap har vært små i forhold til de land som ofrer sin ungdom på slagmarken. Russisk ungdom kan ikke peke på de tårnhøye vansker som reiser seg ved at de må ofre alt for å befri landet fra tyskerne. At vi i øyeblikket er avskåret fra vapnet kamp, betyr ikke at vi skal sitte musestille og vente på ordre fra tyskere og quislinger. Vi må se å komme bort fra den utbredte oppfatningen at det å være okkupert er en behagelig måte å sove seg gjennom krigen på. Det kan være vel og bra å lage innesettingsdemonstrasjoner for å vise quislingene hvor få de er, men vi må ikke dermed ha følelsen av at vi har gjort vår plikt.

Det nytter lite å klage over hjemmefrontens svakheter dersom vi ikke kan peke på vior som kan føre til en konsolidering av fronten. Vi er overbevist om at opprettelsen av en enhetlig ledelse for hjemmefronten er det tiltak som i øyeblikket mest vil bidra til dette. Ingen vet hvilke begivenheter vi går i møte. Kanskje kommer invasjonen her, kanskje ikke. I begge tilfeller er det viktig at et norsk frihetsråd blir opprettet.

VÅRE LÅRDOMMER.

Helt fra vårt land ble dratt inn i krigen hadde ikke ubetydelige kretser i Norge meget godt å si om nazisme og fascismen. Mussolini hadde fått to ganger i Italia til å gå presis. Hitler hadde stengt bordet sitt i Tyskland, og begge hadde de bygget autostrader - vår tids pyramidør - det synlige bevis på potentatens initiativ og skaperverke. Riktignok var man villig til å innrømme at ikke alt som skjedde i de totalitære stater var like bra. Hitler gikk over streken mot sine jødeforfølgelser, og Mussolinis utenrikspolitiske metoder var ikke alltid like gentlemanlike, - men på den annen side

Man fant alltid en rekke unskyldende momenter for selv de mest brutale overgrep, - såkon hadde både en annen og en bedre side som etter disse felles mening måtte tillogges en overordentlig stor valet. Store norske aviser så det som sin livsoppgave å bortforklare selv de skyldigste handlinger i diktaturstatene. Norsko monn gikk aldri trott av å omstre om hvilke selveststiltete advokater for tysk og italiensk utenrikspolitikk. Hvad som skjedde var, holdt i større målestokk i andre land, - og nazisme og fascismen gikk sin seiersmarsj gjennom Europa. Man opplevde Italias og Albania, Anschluss og München, Spania og jødeforfølgelser, og alltid var det en tallrik skare som var bestjegtbart med å firms unskyldninger. Og foretakende omstendigheter for overgrepene.

Så kom vår tur. Det ble vår frihet, våre politiske rettigheter, vår lovestandard som skulle trampes under nasjonalen. Alle de som i årevis hadde hatt som kjøphost å betrakte en sak fra et utall saker, fant ut at for de undertrykte er saken enkel: Kompromissløs kamp mot undertrykkerne. Bare et fåttal let seg ikke eller true til å gå overfallsmennenes arsener.

Det heller da norges provoserte mennesker vi hadde for krigen til heder at de gjennomskjut nazismen og sadlet om mens det ennå var tid. Men deres del av ansvaret for den verdenstragedie vi idag opplever kan vi allikevel ikke friste dem for. Ved sin unnfalne holdning sitt stedige forsvar av de nazistiske og fascistiske voldstiltakene har de, og deres tilhengere i andre land, meget av skylden for at ikke punktum for den fascistiske og nazistiske framstøt ble satt mens det ennå var tid.

Nazisme og fascism vil gå under. Men mentaliteten - nazistisk og fascistisk tenkemåte vil leve videre. Krigsdyrkelse, rusofordommer, voldsterherligelse er egenskapar som har funnet talsmann lenge før fascismens inntrødon på verdensarenaen, og som vil gjøre det en Hitler forsvinner fra den. Vi kan derfor ikke hvile på seieren. Alltid når vi var på valg, reaksjonen kan på nytt - om enn under andre navn og i andre former - reise hodet.

I vårt land er det en liten klick som logger sine egne planer for etterkrigstiden. De har funnet ut at landet trenger et sterkt styre dersom alle vanskene under gjennombyggingsperioden skal bli overvunnet. De mener at et administrasjonsråd med vidtgående fullmakter bør avtøse regjeringen. Först etter flere år skal etter disse planene valg

på en nasjonaliseringskamling skulle ståt hvormen den nye parlamentariske regjering skal utgå. Det er mulig at regjeringensakten i vårt forkrigsdemokrati var for svak. Men ikke har de røtt som hoyder et folke representasjonsrett - Stortinget - var for meget beskjæftiget med bagatellspørsmål som best kunne løses av fagfolk fra de ulike partiene. Men må være enig med tilhengerne av et slikt administrasjonsrett at forholdene ikke krigene ikke var idoolle - selvom de var paradisiske i forhold til de var så rikt i landet. Men og fremst var det de økonomiske krisene som burde ha vært mestret. Arbeidsløsheten hang over store deler av folket som et Demokratisverd. Men tilsesener andre var den en bitter realitet. Lønningsforholdene var innen mange næringen elendige. Sjengene til å komme fram i livet var ulike. Høyere utlannelse var som regel et privilegium for de velstående. Vårt sosiale forsorgssystem kunde utnyttes og utvides. Oppgavene var utallige, men erfaringene fra Sovjetunionen - og hundretrent tekniske engår forsøkt også fra Tyskland - synes klart at de kan løses. Det er et svært også om organisasjon, om å utnytte de ressurser sørfundet vår over - arbeidskraft, råstoffe og tekniske hjelpmidler, fullt ut, men først og fremst har det en politisk side.

Men len ikke så bort fra at løsningen av disse fundamentale problemene kan komme til å kreve forutvise omstendigheter, isti fall blir det at norske folkesak å trofø avgjørelsen. Den eneste forsvarlige og demokratiske løsning på de konstitusjonelle problemene som oppstår når krigen er slutt, er at vår lovlige regjering fungerer som høyeste utøvende myndighet her i landet den hørte tid til frie valg kan avholdes og en ny demokratisk regjering blir dannet. Forandringer i forfatningsmessig lov, vedvarende eller praksis som blir nødvendig, vil det bli de nye folkevalgte representantenes sak å ta standpunkt til. Det er ikke nok bare å ha en handikraftig regjering, minst like viktig er det at denne regjeringen nytter rasjonens tillit. Det er heller ikke tilstrekkelig at det nye stortinget består av folk med faglig innsikt, minst like viktig er det at de har ført - før som under krigen - en kompromisslös kamp mot nazismen og fascismen. Bare folk av denne støping vil i frontiden ha hele folkets tillit, og bare de fortjoner denne tillit.

INVASJONEN.

REN SISTE UKEN har ikke bragt med seg operasjoner av større omfang på landfrontene og å gi en detaljert krigsoversikt i dette nummer av Gnisten er derfor ev. riflødig.

Frontene er preget av en truende, uhyggeligheter stillhet før stormen. Presset mot den tyske ledelsens nerver vokser, og vi kan deg for deg ichtia, også i den norske pressen, hvordan urenn de også de tyske frontberetninger forteller om voldige russiske oppmarsjhævngolser her alle Østfrontens hovedsentra. Det er nemtattroppene som rykker inn i offensivens beredskapsstillinger. Russ biler, tanks og kanoner holder seg opp klar til kamp.

Vinteroffensiven i fjor brente russene fra Stalingrad - fra Volga til Rostov. Som meroffensiven førte dem videre til Imjepr, men kampanen stoppet ikke der. Nesten uten opphold overtok de russ vintertruppen fronten, og i en serie voldige slag brøt de over Dnjepr, Bug, Dneestr og Rudi. De skjøv fronten fram til Russlands grunn og de går videre. Russ tropas står allerede på romansk og tsjekoslovakisk grunn. Kampanen om det tykkbunste Europa er begynt. Om den russ sommeroffensiven kan så igjen komme med samme kraft, vil land etter land rives løs fra nazismens tyranni.

Denne hurtige militære utvikling har sikkert bidratt til å fremskynde invasjonen i vest.

Så mange ganger har de vest-europeiske folkene ventet landsetningen, så ofte er

den blitt bebudot og er likvel uteblitt. Men den siste tids begivenheter gir invasionsryktene et fastere utgangspunkt.

I DE TO ÅR som er gått siden den første palt hvor Engls-USA gav Russland løfte om opprettelsen av en front nr 2, har vestmaktene fått sin militærmalet til veldig dimensjoner. Millioner av soldater, hundretusener flyvere og nobilisert og utrustet med rikelig materiell. Den fantastiske produksjonskapasiteten i den engelske og amer flyindustrien er blitt utnyttet, og steffet allerede i 1940 da allierte hærføddet i luften over Vest-Europa. Fra England og senere fra ryerobroto baser i sør har flyvåpenet rettet kraftige slag mot produksjonen og hjemmefrontens moral i Tyskland og vasallstatene. Samtidig har ledelsen plannmessig skaffet skildene krenkning ved å sette inn mindre styrker under slike aksjoner som felttoget i Nordafrika, landgangen på Sicilia, Korsika, i Søritalia og nå sist ved Nettuno, men styrkene er hele tiden blitt skif tet ut med stadig nye folk. Disse aksjoner skalde innkretse Europa, binde enkelte tyske styrker, og samtidig skaffe erfaring og kampkraft til en større del av den millionerne som nå står oppmarsjert, klar til å utføre de planer den allierte overkommando har stukket ut.

De alliertes strategi er etterhånden blitt klar i sine hovedtrokk. Det synes

nede tiden å ha vært loddsens plan å holde armene mest mulig intakte, for å ha en knusende militær overmakt å sette land i det rotte Øieblikk, dvs når Tyskland står like foran seremonibruddet militært og politisk. En overmakt som da vilde bli den avgjørende faktor i storkrigens siste fasc.

Tyskerne er overbevist om at invasjonen er på trappene. Allerede før et par uker siden skrev Göbbels at den hurtige russiske fremrykningen har stillet de allierte overfor nødvendigheten av en landgang om de ikke skal risikere å bli utelukket fra politisk innflytelse på det europeiske kontinent. Og selv om Göbbels uttalelse har et typisk propagandatilsnitt, innholder den en ganske stor kjønne av virkelighets-sans: Englands og USA's holdning til krig-en i Europa er først og fremst bestemt av de politiske og økonomiske interesser de har å forsvare, og som krever deres militære mørvar når det tyske system bryter sammen.

Gjennom de siste måneder har forberedelsene på alliert hold vært drevet i et feberaktig tempo og der er truffet stadig mer drastiske forholdsregler for å hemmeligholde dem. All i ikke-militær forbindelse mellom England og onversjonen er brutt, selv de nøytrale diplomater har mistet roten til å sende hemmelig kurierpost, hundrevis av kilometer langs kysten og er stengt og delvis evakuert, den innenlandske røisstrafikk'en er nesten stoppet for sivile. Det meldes om skipsog troppeskonsentrasjoner ikke bare i Englands havner men på Island og i Middellivet. Det tjenar lite til nytte å gi seg ikast med spekulasjoner over hvor frontlinjen kan være. Militærskjydninga diskuterer alle militærer:

Bulgaria, Jugoslavia (fra Neutraliteten) Sør-frankrike fra Korsika' Nord-Norge (fra Island) og Danmark. Det umulige er vel avledende eksjones med et eller flere av disse punktene, men kontinuert med et hovedfremstøt over Kanalen hvor overfarten fra de engelske havner kan gjennomføres på få timer under offisiell flyskjenn.

Oppledningene viser seg vartepunktet både i øst og i vest, og som dyr i bur resor da tyske generaler og admiraler laugs burts jernstenger, langs de tyske hærs endeløse frontlinjer, for å inspirere festningsverkene, piske mot og disiplin inn i offiserer og manøvre og fylle hullene i forsvarstår så godt det lar seg gjøre, - men det lar seg ikke lengre gjøre. 3 års føllett i øst har kostet Hitler så altfor mange av hans divisjoner. Hans propaganda er blitt konfrontert med virkeligheten og er gått tilgrunde sammen med de unge soldater som trodde på den og med brøt veien for de første triumftog. Tilbake her han et desilli-

sjonert og forpint folk, og en slagon, trett årmed uten tro, uten håp. Det eneste som holder dem sammen er Gestapos hønsynsløse terror, SSfolkenes velpleiste polititroppor av utvalgte nazister som søker å utskyte evgjørelsen, - og så frykten for fremtiden. Frykten for en voldsfred langt vorre å bare enn den i 1918. Frykten for at den høyngere righet som nazismens framford har tendert overalt i Europa skal ramme hele det tyske folk. Det er en frykt som Göbbels forstår å puste til, den er de tyske nazisters beste forbundsfelte.

Også i de okkuperte land stiger spenningen. Der er den preget av forventningen om befrielse. Håpet om at seieren skal denne innledningen til en virkelig ny epoke i Europas historie har reist de kraftige folkbevegelsene mot undertrykkelsen og har holdt den offervillige motstanden levende overalt. All den ødeleggelse som krigens sluttfase fører ned seg berører folkene villig, om de tror vi nærmer oss målet: en lykkeligere, tryggere verden, fri for nød, fri fra undertrykkelse med frie samarbeidende folk.

Men forventningen er forurenset med en viss ongstelse; for de politiske problemene som reiser seg i sammenheng med invasjonen er lite avklart, og det er skjedd ting som fyller oss med uro.

De allierte og Russland har gjennom gjennomtatt enklæringer forpliktet seg til å ta ansvaret for freden. Men skal den åpne veien til en tryggere fremtid, da må de miste all innflytelse, de reaksjonære folk hvis politikk skapte forutsetninger for

Hitlers triumfer, og som overalt i Europa her konfrontert seg ved direkte eller indirekte samarbeid, eller ved en ventetaktikk i nazismens interesse. Motstandsbevegelsene i de enkelte landene skal nok klare evgjørelsen med sine hjemlige reaksjoner, - det har de vist. Om de europeiske folk selv får evgjørelsen vil de fascistiske kretene ha utspilt sin rolle, da vil de surfausenier som skapte den bli erstattnet med nye uten plass for undertrykkelse, despoti og frihet.

Men om en ser på de store demokratiets politikk i mellomkrigsperioden, så er den ikke egnet til å inngi ubetinget tillit. La oss ta noen eksempler:

Den japanske ekspansjopolitikk i Manchuria 1931 sökte England ikke å hindre, hverken direkte eller gjennom Folkeforbundet fordi den i første rekke var en trusel mot Sovjetunionen.

I Europa var Englands utenrikspolitikk diktert av hensynet til likevelten, og støttet derfor delvis både Hitler og Mussolini som motvekt mot Frankrike og dets allierte

(Polen, den lille Untente). Ved Stresa-konferansen i januar 1935 innrømmet England sammen med Frankrike ved en hemmelig overenskomst Italias rett til en viss ekspansjon, da Mussolini fulgte oppforsringen og rykket inn i Etiopia skapte det imidlertid en folkeopinjon i England som tvang regjeringen til å støtte Folkereformbevegelsjonene om den vilde unngå et nederlag ved historens valg. Sanksjonsne ble imidlertid gjennomført så sent, og først så betydningsfullt varesorters vedkommende at de ikke spilte noen større rolle for Italias krigsførelse. Etter etter et valgsieoen var brukt i bort gikk den engelske utenrikssministeren, Sir Samuel Hoare, med på den franske regjeringens plan som imøtekom Italias krav (Lavalplanen, utarbeidet av den senere franske quisling). Ennå engang viste folkeopinjonen sin styrke og regjeringen måtte la Hoare falle, men det hele hadde vært en så tydelig demonstrasjon av de herskende engelske kretsers hensikter at sandkjospolitisken var dømt. Mussolini forvarte Victor Emmanuel titelen "Keiser av Etiopia". Kort etter trådte Hoare påny inn i regjeringen.

Da borgerkrigen brøt løs i Spania, støttet England forslaget om Neutralsensjon, den folkerettstridige blokaden som hindret våpenleveranser til den spanske regjeringen, mens de fascistiske Francooppørerne fikk fly tanks og soldater fra Italia og Tyskland.

Tsjekkoslovakia hadde militære støttebakter med Sovjet og Frankrike. Da Hitler i 1938 reiste krev om deler av tsjekkisk området, tilbød Sovjetunionen landet sin støtte, men Frankrike nektet å opprydde sine forpliktelser og etter manchimbet mellom Chamberlain-Baldacier og Hitler, stiltet England og Frankrike det tyske ultimatum til Tsjekkoslovakia som bøyet seg og gav眷all på Sovjetunionens hjelpe.

Machtpolitikken var et forsök på isolere Sovjet (som Frankrike i 1935 hadde sluttet forsvenskapst med) og enviso Hitler frie hender i Øst. Som svar på dette undertegnet Sovjetbassveddet i 1939 sin ikkeangrepsavtale med Tyskland.

Eksemplene kan forfieres, men allerede disse viser med all tydelighet at Englands (og Frankrikes) politikk før krigen ikke har vært diktert av besorgsen for de små nasjoners frihet og selvstendomme, eller av avsky for de nazistiske undertrykkere, men av rene maktpolittiske overveielse.

Hør vi sildkar grunn til å tro at det er skjeld en ordning i dette forholdet? Når vi stilker dette spørsmålet sikurat idag er det ferdig vi har liggende foran oss et nr av GÖTEBORGS HANDELS OG SJÖFARTS-TIDNING med et Londontrev fra Victor Vinde (som vil være kjent for norske lesere gjenom sine artikler i Håndslag). Brevet han-

dler om de franske stemmingene idag foran invasjonen og viser at det er dette spørsmål som dominerer. Etter å ha slått fast at de Gaulle før hele den franske hjemfronten, for manen på guten og før de hjempende partisanner står som symboler for friheten og for Frankrikes motstand mot nazismen - og etter å ha vist at den verkverdigste velvære de allierte viste overfor de franske fascistbyrneo Lepran og Giraud, skriver han: "De alliertes holdning tiloverfor den provisoriske franske regjeringen har ikke forvirring og bitterhet i den franske hjemfronten... Motviljen mot demokraterne de Gaulle er blitt opprettet som et mistillitsvotum til hele den franske frihetsbevegelsen, og ingen demokrat i verden kan helt utslette mistanken hos millioner fransk-menn om at det amerikanske utenrikspartement heller vil ha med en beseiret Vichy-regjering å gjøre, enn med en fremstommende fransk frihetsbevegelse, fylt av seiersrus." Han forteller at motsetning er blitt så tilspisset at "et ledende organ for motstandsbevegelsen, le combat, erdiaget francmennene i BBC, i engelsk kringkasting, for å stå i "fremmed maktets tjeneste". Det ble dysset ned mon er et symptom en må legge merke til. I spørsmålet om invasjonen behandles Frankrike nærmest som et berrelørt land. Det skaper en fare for at førelandsberettigheten og frihetstilførselen skal lønne sig om i fremmedhet om ikke ikke enker å anvende denne utvikling. General Wisselovs får en vanskelig, negat vansklig oppgave: Han skal gå til land med befrielsesstyrper som dog er fremmede og taler et fremmed språk, og møte en befolkning som i fire år har lært seg hate okkupasjonsstyrkene - de tyske. Om francmennene under de pågående befrielsesoperasjoner får en følelse av at de forvaltningsorganer ikke får overta makten mon må underordne seg under fremmede militærmyndigheter, - da får Friheten en bitter bismak."

"Då selv har skapt under motstandsbevegelsen... DØM FOR OSS I NORGE synes spørsmålet å være hovedende aktuelt nu før invasjonen om vi kan støte på det londontelegram som var gjevnt i MORGENDAGEN i begynnelsen av for- uke. Det het der at planene for Norges admini- strasjon etter krigen var utarbeidet og fore lagt de allierte, men ved den praktiske iverk settelse vilde general Eisenhower få det av- gjørende ord.

For oss er kahende stillingen ennå vanskeligere fordi vi ikke under krigen har maktet å skape den illegale administrasjon, det motstandsråd som francmennene har, som greske har, som danskene har, og som i Jugoslavia endog har tiltvunget seg anerkjennelse som krigsförande fra tyskerne.

Før alle de europeiske folk ville en åpen erklæring fra de alliertes side om deres konkrete politiske mål i Europa skape en klarhet de lenge har ventet på, - - - - - men kahende ønsker de allierte ingen klarhet?